

*Голос
дэвіга*

Къумпыл Мурат: «Проектхэр гъэцэк! Эгъэнхэр пшъэрыль шъхъа!»

Урысые инвестиционнэ форумэу Шъячэ щыкыуагъэм республика-кэмкэ зэфэхьысыжьеу фэхъугъэхэм афэгъэхьыгъагь Адыгэ Республикаем и Лышхъэ ипшъэрыльхэр Пэльэ гъэнэфагъэкэ зыгъэцкэлэрэ Къумпыыл Мурат тыгъуасэ зэхищэгъэ зэхэсэгъор Аш хэлэжъагъэх АР-м иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр.

Федеральна программахээм Адыгейри ахэлэжьэнэймкээ профильнэ министерствэхэр зээгэгыныгъэхэм игъом зэрэклэхэхэм фэшл квэзэрэгчийгъэхэм зэрафрахээр Күумпыйл Мурат пэублем кыбыуагь. Дэже отраслэ пэпчь ишшэрыльхэр ыгъэцэктэнхэр, шуягъэ кытэу тофшэнэйр зэшшуахыныр анахь шхъяаэу кыгъэнэфагь. Гъэтхапэм и 6-м УФ-м промышленностыимкээ ыклин сатыумкээ иминистрэу Денис Мантуровым зэлүүгэй дыржэнэу щигт. Республикаам и предпринятиихэм 100% эрэгч ахэхъунхэмкээ шлэгъэн фаехэр, субсидираваниер, нэмийн тофыгъохэр аж кыншалттыщых. Федеральна гупчэм зэпхыныгъэу дыржлэгт гъэптигъэнэймкээ тофшэнэйр нахь гъэлжэшьгъэн фаеу Күумпыйл Мурат къафигъэптигъагь.

АР-м и Лышьхъэ ипшъэрлыгъэр піэлье гъэнэфагъэкэ зыгъэцакірэм Шъачэшыкігъэ форумым изәфхъысыжъхэм

къатегүштың, соме миллиард 11,9-рэ зыттефэшт зээгэгыныгээ 11-мэ зэрэклэхээр къыуагь. Мыхэр зэшшохыгээ зыхүүкээ, тоошилтээ 1500-рэ фэдиз къызэуяахын альэкшицт. Проектхэм ашцыхэм, яинвестиционнэ площадкэхэр хязырых.

— Адыгейм имэкъумэц хъызмэт ис-
структурэ зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэ
зэрэфээм илофыгъо бэрэ тыйтегущыэ.
Чыыгхатэхэм, хэтэрыкхэм ягъэтысъхан
зегъеушшомбгүйгъэнр, былымхууним
хэхьоныгъэхэр ышынхэм, нэмьк1 лъэнэ-
къохэмэтинаэ нахь атедгээтын фае.
Былымхэр зыщагъэхьүүт чылпэхэр цыфф-
хэм, унээ хъызмэтшлапхэм яэнхэ фае.
А пшъерлыр гъэцэклагъэ хууним фэш
гъэххуплэ гектарэу Ѣылхэмкэ профильнэ
министерствэм зэфхэхсыжъхэр ышын-
хэ, мы отраслэм хэщагъэхэм һэлтэй
афэхъун фае, — кыыуагь Къумпилыл
Мурат

(Икінші деңгээлде 2-рән н. ит).

Правопорядкемкің республикә
комиссием зичэзыу зэхэсүгъоу
тыгъусаң илагъэм тхъамэтагъор
щызэрихъягъ
Адыгэ
Республикәм
и Лышхъэ
ипшъэрыйлъхер
піэльэ
гъэнэфагъекіә
зыгъецкіәрэ
Къумпыл Мурат.

Цыфхэр амыгъэпцэнхэм лъыплъэгъэныр

клохэм япшъэрыль шъхьаңу М. Брантіэм
къыгъэнэфагъ.

— Хэбээхүүмэжcio күулыкүхэм ямызакьюу, муниципальнэ образованиехэми мы тофыгыном анаэ тырагъэтыйнм, щынэгъончээным фытегъэпсыыхъэгъэ программэхэм ахэлэжьэнхэм мэхъанэшхо и!, — кыбыгъагъ Къумпыл Мурат

Цыфхэм ямылткы халъхъээз фэтерыбэу зэхэт унэхэр ашыыхэ зыхыуклэ хэбээгъэуцугъэр укууагъэ мыхъунымкэлоххэм язытэт зыфэдэм кытегуучылагъэх республикэм ипрокурор шъхъалэу Василий Пословскэр, АР-м псөөльэшынымкэ, транспортнымкэ, псэуплэкоммунальнэ ыклы гьогу хъязметхэмкэ иминистрэу Валерий Картамышевыр, муниципальнэ образованиеу «Тэхъутэмъякое районым» иадминистрации илашэв Шъхъалхъо Азмат

Непэрэ мафэм ехүүлээр псөольшэл организацие 19-мэ цыфхэм ямыльку зыхэлт объектхэр муниципальнэ об разованиехэу «Къалэу Мынкъуалэрэ» «Тэххүтэмьыкое районынмэ» аашашиг. Гумэкыгтго кызыптыкыгъехэ ООО-у «Сармат», ООО-у «СтройГрад», ООО-у «КС-Строй», ООО-у «ЛидерСтройЮг» зыфи-лохэрэм яловшлэн джырэ уахтэм кызатырагчийнчайх.

(Икінші деңгээлдең күнінде)

Социальнэ гупчэр кэлэццыхэм ялэпыялэгъу

**Адыгэ Республика́м йофшы́нымкі́э ыкі́и со-
циальна́ хэхъоныгъэмкі́э иминистрэу Мирзэ
Джанбэч мы мафэхэм щы́агъ унагъом ыкі́и
кі́элэцьыкі́ухэм социальна́ йо́пышегъу ягъэгъоты-
гъэнымкі́э гупчэу «Доверие» зыфи́оу Красно-
гвардейскэ дэтыйм. Адыгеим и Лышъхъэ ишшэ-
рыльхэр піэлъэ гъэнэфагъэкі́э зыгъэцекі́эрэ
Къумпыл Мурат ыці́екі́э сэкъатныгъэ зи́е
сабыйхэр зыпіурэ ныхэм, бзыльфыгъехэм я
Дунэе мафэу къэблагъэрэмкі́э министрэр
яфэгушы́агъ.**

зэхъокыгъэнүм мы гупчэр фэолрышээ. Пкээ зыхэмийн фэолфашэу мыш щыгбъотын пльэкыщтыр бэ. Гупчэр зэрэшьлэр, аш зэрифэшьуашэу тоф зэришлэрэр цыфхэм нахь ашлэнэу, лепылэгту зицыхылагъеу ижом къяуллэхэрэм япчьяагъэ хэхъонэу тафай.

(Иклюх я З-рэ н. ит).

АДЫГЕИМ ЩЫХЪУРЭ-ЩЫШІЭРЭР

Цыфхэр амыгъэпціэнхэм лъыплъэгъныр

(Икзех).

Фэтэрбэу зэхэт унхэм яшын зиахьщэ хэзэлхэгэхэй зифитыныгэ аукъугаагэхэм ярэестрэ нэбгырэ 51-рэ хэтхаг. Улъякунхэм кызэррагэлъяа угагэхэм, псэольш организациехэм явшээрлхэхэр зэрэмыгъэцакхэрэм даклоу, аш альяпльэнхэ фэе күлүкхэм, чыпэ зыгээорышэжын органхэм хэукононгэхэр ашых. Щыклагэе щылхэр дэгээзыжкээнхэм, цыфхэм яфитыныгэхэр къэухумэгжэнхэм апаа профильнэ министерствэм, прокуратурэм унэшь гъэнэфагъэхэр ашыгъэх, псэольш организациехэм ашыхэм япашхэм алъеныхокө уголовнэ тофхэр кызэуахыгъэх. Гүшилм пае, ООО-у «КС-Строй»

зыфиорэм идиректорэу В. В. Володиным цыфхэр зэригъэпциагээмкэ лажэе илэу хыкумын ыгээунэфигь ыкы ильэси 3,6-рэ ханс тырилхэгэй. Зэрар зерихыгъэхэм къатыгъэ гражданске исхэм сомэ миллион 60-м ехуу атэфэ. 2016-рэ ильэсийн Тэххутэмькье район прокуратурэм ООО-у «Сармат» зыфиорэм ылэнхэйкоке улъякунхэр зэхишгэх. Зэфхэхысжихэм кызэррагэлъяа угагэхэм, цыфхэм ямылтуу зыхэль псэуалхэр компанием ышынэ щыгъэхэм, ишьэрыльхэр ыгъяцэлгэхэх. Нэбгырэ 17-мэ зээгэгынгэхэр адишгэхэй, ау 2016-рэ ильэсийн мэзаем объектым ишын кызэтирагэхэуцаг. Аш ипаш ёлъякхэм ашыхэм япашхэм алъеныхокө уголовнэ тофхэр кызэуахыгъэх. Гүшилм пае, ООО-у «КС-Строй»

кызээуахыгъ, следствиер макло. ООО-у «СтройГрад» зыфиорэм идиректорэу Д. Г. Христостомовым сомэ мин 300 тазырэу тыральхаг, ау нэужым ар амнистием хэфаг. Нэбгыри 5-мэ сомэ миллиони 5,8-м ехуураа зэрар арихыг. Организацие зигугуу къэтшыгъэхэм япашхэм тазырхэр арагзетгэхэй. Джащ фэдэу фитынгээ ямылайуу къатыбэу зэтэгт унхэр Тэххутэмькье районым шашыгъэхэе прокуратурэм ыгээунэфигь, ахэм алъеныхоки улъякунхэр зэхашагаа, унэшь гъэнэфагъэхэр ашыгъэх, джыре уахтэми тофшэнхэ лягъэхкүйтэе.

Мы лъяныхоке гумэкыгъохэр зэрэштихэр Кыумпыл Мурат кызхигъэхшээ, аш фэ-

гъэзэгээ структурэ пстэуми, муниципалитетхэм яоишэн нахь агъэльэшынэу къафигъэхэгэхэй. Зипшээрлхэхэр тэрээзээ зымыгъэцакхэрэм пшъэдэкхыжихо зэрахыщыр агуригъэуаг.

— Псэолш къэхъопсыре цыфхэм ильэс пчагъэхэм къаклоц аугъоигъе ахъщэр чланэнэу щытэп. Ахэр зыгъэпціэрэ псэольш организациехэм япашхэм атэфэрэ пшъэдэкхыжихо ядгэхэйн, аш даклоу зымытимыжэу цыфхэм ылэгэхуу тафэхун фэе. Мыщ фэдэ шысэ дэйхэр тиэнхэу щытэп, ар тэтишнэп, тихабээ. Фэтэрбэу зэхэт унэр зышиын гүхэль зиэлээ псэольш организацием илэрэ льэбэкүү щегъэжьагээ тулыгпплъэн фэе. Ишьээрлхэхэр ымыгъэцэлхэнхэйкэ гуцаа горэшыэ хумэ, ар объектым итэгэлээсүн едгээхэлэх хүщтэп, — кыуаг Кыумпыл Мурат.

АР-м и Лъяшхэе ишьээрлхэхэр пшээлэх гэнэфагъэхээ зыгъэцакхэрэм кызэриуагъэхэй, Адьгейим щашырэ фэтэрбэу зэхэт унхэм зэкэми социальнэ псэуалхэхэр къадыхэлтэгъэнхэ, щагухэр хьюопшау щытынхэ фэе. Бэмышэу къалэу Краснодар иунэ зэтэгт горэм кызыхуугээ машор агъэлкосеням пае къэктэгээ куулыхуушхэхэр аш еклонхэ зэрамылхээгээр щысэу кызыхыг. Аш фэдэ гузэжьогуу чыпэ республикэр имыфэним

фэш щапхэхэм адиштэрэ псэуалхэхэр шыгъэнхэм пстэуми анаэ тирагъэтын фэе ульятааг.

Тульскэ къоджэ псэуплэм ипашаа ахъщэ куулхэе ыштагьэу кызэрраубытгээм иофыгыу Кыумпыл Мурат къэклэу кыншынцуг. Мыщ уасэ фэшшын зыплъэкиштыр хыкумым юфыр зэхифэу, унашьо зишыкэ арэу кыуаг. Аш даклоу къольхэе тын-ыхынам пшшүеклогъэнир пшъэрыль шъхьяаэ зэрэштири кызэрэугохэхэм агу кыгъэхжигъыг.

— Тэркэ анах шъхьяаэр цыфхэм цыхэ кытфашынр ары. Арыш, муниципальнэ об разованихэм уштынхэр ачызэтхээзээ тшыт, ахэм зэфхэхысжихэу афхухэрэм ялтыгэхэу унашьохэр тшыт, зипшээрлхэхэрэм пытагэхээ хэлээ тадээжлошт, — кыуаг Кыумпыл Мурат.

Зынвэж имыкыгъэхэм хэбзэгээуцугээр амькуюоним, ахэм алъеныхоке бээджэшшагъэхэр зэрэмыханхэм афытэгэхэхэгээ профилактическэ тофхабзэу муниципальнэ куулыхуухэм зэхашхэхэм язэфхэхысжихэхэр зэхэсэгт щашыгъэх, тапэкэ анахэу анаэ зытырагъэтыщ лъяныхоке агъэнэфагъэх.

ТХЬАРКЬОХЬО Адам.

Къумпыл Мурат: «Проектхэр гъэцэкхээгэхэр пшъэрыль шъхьа»

(Икзех).

Форумын ильэхъян Итальянскэ Республикаем илъякхэм зэралхагъэхэм, тапэкэ зэрээдэлэхъянхэ альякыщ элъяныхокем зэратегушигъагэхэм мэхъанэшхо илэу Кыумпыл Мурат кызхигъэхшэг. Италием ильэхъян Итальянскэ Республикаем ясатыу-экономикэ зэпхыныгэхэр агъэптиэ зэршоингэор лъяныхуутиими къалуаг. Республикаем иэкономикэ инвестициехэм кызхигъэхэм амалэу щылхэм атегушигъагэх. Италием ибизнесменхэм анахэу ашогъэшэгъонгэхэр республикэм логистическэ, санаторнэ-курортам амалэу илхэр ары. Аш нэмы-

кэу мэккү-мэцшырэ переработкэм альяныхоке Италием ипэрт технологиехэр тишильхэр зэрэшагъэфедэнхэ альякыщыр агъэнэфэнэу ракхуухэ.

— Ильэс заулэкэ узэлэхээжьмэ, республикэм илъякхэм провинциу Кыблэ Тироль щылаг. Непэ Адьгейим ипредприятиехэм ашыхэм гъэхагъэхэр ашыгхээ аграрнэ секторым Италием иопыт пэртхэр щагъэфедэх. Аш даклоу мэхъанэшхо зилэр Урысыем ыкы илэхъяа къэралыгъохэм яопыти кызфэдгээфедэн амалтиэнхэгэх. Зээгэгыныгэхэм тизэрракхагъэр арэл анах

шъхьааэр, тапэкэ ахэр щылхэм зэрэхыртшхэр, гъэцэлхагъэ зэрэхуущхэр ары нахь, — кыуаг Кыумпыл Мурат. Шыгуу къэдгэхкыжын, пшъэдэкхыжихо гъэнэфагъэ зиэ обществэу «Черкесские сады» зыфиорэм мылэрысе ыкы дэшхо чыгхэр зыщагэтиххаштхэ гектар 700-м ехум пэхулашт. «Пивэш заводэу «Мые-

къапэм» зээгэгыныгэе заулэ дашыг. Заводым итэхэжьхэй, Мыехээлэхээлэхээхэй, сотовэ зэпхыныгэхэм хэхъонгэхэй, тишильхэр, инфраструктурэм ялъяа хэхъонгэхэй, дэгээзыжихэхэм афытэгэхэхэгээ инвестиционнэ зээгэгыныгэхэм республикэр аклэхаг.

Джащ фэдэу Адьгейим кыиэхэхэрэ энергииер нахьбээним, сотовэ зэпхыныгэхэм хэхъонгэхэй, тишильхэр, инфраструктурэм ялъяа хэхъонгэхэй, дэгээзыжихэхэм афытэгэхэхэгээ инвестиционнэ зээгэгыныгэхэм республикэр аклэхаг.

ТХЬАРКЬОХЬО Адам.

Сурэтхэр А. Гусевым тирихыгъэх.

Валентина Терешковам фэгушоштых

Советскэ Союзым и Лъяхуухъэу, Къэралыгъо Думэм идепутату Валентина Терешковам ынбыжь ильэс 80 зэрхуурэг гъэтхапэм и 6-м хигъэунэфыкышт. Партиеу «Единэ Россиям» хэтхэри, нэмыкхэри июбилейкэ аш фэгушоштых.

Мыехээлэхээхэй, инароднэ депутатхэм я Совет идепутатэу Бэрээдж Асыет Adygei.er.ru кызэрфилогъяа ѹрсые ѹртхъабзэу «Эй! Небо! Сними шляпу!» зыфиорэм Адьгэ Республикаем имолодогвардейцэхэри чанэу хэлжэхэй. Гурт, аш фэгушоштых.

Мыехээлэхээхэй, дэт гимназиу N 22-м якылээхэдэхэй, ягысэу ахэм открыктхэхэм атыратхэхэхэр къыхыгъэх. Партием и Тхъаматэ иррегион общественне приемнэ къащаратыгъэ открыктхэхэм гурт, еджаплэхэм ачлэхэм, студентхэм, еджаплэхэм ашылажьэ-

хэрэм ягыцээ фабэхэр аратхагъэх. Адьгейим имызакъоу, нэмыкхээлэхээхэй, ачыпсэухэрэри кызыыхуугэхэхэй, мафэмкэ апэрэ бзыльфыгъэ-космонавтых фэгушоштых.

Партиеу «Единэ Россиям» и Адьгэ регион къутамэ ипресс-къулыкъу

Социальна гупчэр кэлэццыкухэм яшыгъэгъу

(Икъех).

Мырзэ Джанбэч къыззегүшы юнэуж зигугу къэтшырэ учреждением джыре уахтэм чэс кэлэццыкухэм къешто зэфэшхъафхэр къашыгъях, республикам фэгъехыгъе ордхэр къауагъях.

— Къэззегъещы сшоигуу, мы къашуагъехэм ашыщ пшъэшъэжьыер тэрээзуу клон зэ-

Специалистхэм шиеныхъе куу алэкъель, яофшэн зэрифэшшүүшэу зэрэзэхашщым пылтих. Зигугуу къэтшырэ гупчэм медицинэ ыкили физиотерапевтическэ кабинетхэр хэтых, лечебнэ физкультурэм изал, сенсорнэ, зыщиджэгүштхэ унхэр илэх. Аужыре шапхъафхэр адиштэрэ 1емэ-псымехэр, методикхэр зерагъэгъотыгъях.

римыльэкъирэм фэши 1епыгъуу тифэхүнэу тигупчэ къашгъагь, — юфхъабзэм къекоплагъехэм къафелеута «Доверием» ипашэй Лариса Адаменкэм. — Джи къэшъоным зэрэфэкүлэйлайр пстэум шъуинэрэгъуу.

Лариса Адаменкэм къыззериуагъэмкэ, учреждением сэкъатныгъе зиэ сабыйхэм мэдикэ-психолого-педагогическэ 1епыгъэтуу аргэгъэвоты. Ильээси 4-м къышгъэжьагъэу 17-м нэс зынбыжхэр ары мы учреждением къеулэхэрэр. Ильээси кэлэццыкул 700-м ехъумэ гупчэм специалистхэр 1епыгъуу афэхъух.

Юфхъабзэм къарагъэблэгъагъехэм Лариса Адаменкэр гүшгъэгъу зэфэхъум ыуж гупчэм юфшэн зэрэзэхийр, кэлэццыкухэм фэло-фашлэй аргэгъэвотихэрэр хъаклэхэм къарагъэлэгъуу.

Къатитлоу зэтэт унэу гупчэр зычилтэр зэтэгъэпсихъяагь. Лъэныкью зэфэшхъафхэмкэ, еклонлэкэ зэмэллэуягъуу хъохэмкэ сабыйхэм япсауныгъе зэрэзэтырагъэуцжыщым дэлажъях.

— Сэкъатныгъе зиэ кэлэццыкухэм нахь игъеклотыгъе юф адэвшэн фае, — къеуатэ юфшэнным фээзыгъесхэр инструкторын. — Сабыр нахь зыфэшгъэ лъэныкью тэгъэунэфы, нэүжум аш нахь игъеклотыгъе юф дишэнным фэтигъасэ. Кэлэццыкул ыгурихыщтыр къыхебгъэхынним пае лъэныкью зэфэшхъафхэр ебгъэлэгъунхэ, ахэм юф зэрадишиэн ыльэкыщтыр гурьбгъэлон фае. Язгээлэгъурэр ашлогъэшлэгъоным, тапэки мыш къеконхэм фэсчэнхэм сыпиль.

Гүшгъэгъу тызыфэхъугъэ специалистым мэфэ заулэклэ узэклэбэжьмэ гупчэм къэклэгъе сабыйхэм пшахъомкэ сурэтхэр аргэшыщтыгъях. Сабыйхэм зэршлэгъэшлэгъонир анхэм къаклэшыщтыгъ.

— Пшахъомкэ сурэт зэфэшхъафхэр сшынхэр сиклаас, — къеуатэ Мыекъуулэ къыкыгъэ Ислъам цыкыкул. — 1ынэклэ мыш сшынагъэп, ау зэктэ сирихыгъ, джыри сирикъэхоним сирихыгъазыр.

Мыщ ятлонэрэу къашгъэ Неле къыззериорэмкэ, иунэ гупчэр фегъадэ. Мыщ юф щызышлээр специалистхэр кэлэццыкухэм афэсакых, ежхэм ясабыйхэм афдэу къапэгъокых, гүфбэныгъе ин апагъохы.

Кэлэццыкухэм алитукэ ашыгъэу мы классым чэллэгъоштыр маклэп. Шъом, мыжъо цыкыкухэм, нэмыкхэм ахшыкыгъе нэпэеплхэр, пкыгъо цыкыкухэм чэлыхъ.

Узэу ялэм, аныбжь ельтыгъеу гээцкэнэу арагъэшыщтыр агъэунэфы. Къыхэгъэшыгъэн

социальнэ-психологическэ тренингхэр ясэгъэшых. Анахьэу юф зыдасшлэхэрэр зиакылыкэ илэгъухэм аклэмыхъэрэ сабыйхэм ары.

Психологым икабинет аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ 1емэ-псымехэр чэтых. Кэлэццыкул псым юф дишэн ыльэкынным фэгъэзэгъе столым ишуагъэкэ аш идунэеоплтыкэ, игупши-сэхэр зэхъокых. Джащ фэдэу сенсорнэ комнатэ мыш хэт. Зиакылыкэ илэгъухэм аклэмыхъэрэ сабыйхэм, психологическэ шьобж зиэ кэлэццы-

фае гупчэм щыгъэ кэлэццыкухэм яофшлагъэхэр районым имызакьюу, республикам, къэралыгъом аащэхашгъэ зэнэкъоку зэфэшхъафхэм зерагъэхыгъэхэр ыкили хэушхъафхыгъэ чыплэхэр къыззерахыгъэхэр. Ильээси къэс зэхашщэр зэнэкъокуу «Шаг на встречу» зыфиорэм чанэу хэлажъях. Джащ фэдэу Шъачэ, Рим, нэмыкы чыплэхэм яофшлагъэхэр къыщагъэльэгъуагъях.

Сабый цыкыкухэм сурэт зэршырэм, гъэхъагъеу яшхэм

къүхэм яшуагъэ мыш щара-гъэкы.

— Кэлэццыкул илажээ ельтыгъэу, тигупчэ къыззэрэ-клошт пчагъээр специалистхэм къяло, — игушыэ льегъэклюатэ «Доверием» ипашэу Лариса Адаменкэм. — Зэ къэкуагъэмэ хъульяуу мэхъу, ау ильэсүм тьогогу пчагъэрэ къытэоллэнхэ фаехэри къыхэкъях. Къэззегъещы сшоигуу сабын ишыклатгъэм фэдизыре 1епыгъэтуу тыфэхъун зэрэгтэлэкыщтыр. Аш едгэшлагъэр 1еклэмызынным паеджыри гупчэм къыщащэн фэе уахтэр специалистхэм агъэнафе.

Реабилитационнэ гупчэу «Доверие» зыфиорэм ыпеклэ зигугуу къэтшыгъэхэм анэмыкэу массаж зэфэшхъафхэр зыща-шырэ кабинетхэр, «жемчужнэ» ваннэхэр, нэмыкыбэхэр хэтих. Тэрээзуу мыгүшүээрэ сабыйхэм 1епыгъэтуу къафэхъущ логопед мыш шлажъэ.

— «Кэлэццыкул церебральнэ паралич» зыфаюре узур сиклаэ ил, — къытфөлеута ныхэм ашыщэу Юлия Яцко. — Мыщ фэдэу гупчэ тиреспубли-

къэзгъэхоним сирихызыр. Аш ипсауныгъэкэ яшуагъэ къыззэрэ-клоштыр непэ нэрылзэгъуу.

Татьяна Андреевам ипшашьэу Полинэ ильээси 8 ыныбжь. Ным къыззериуагъэмкэ, аш ипсихикэ изытеткэ, бэл къеуурэ гүхэкъими, гушуагъэми ар зэфэдэу зэлажъахъэ. Гупчэм 1епыгъэтуу аригъэгъотыхэрэм ашыщэу Полинэ цыкыкул фашы хъущтхэр къыхитхыгъях. Ахэр ежь унэм щыришэфхэмэ ипшашэжьыекэ зэрэнхыышуущтыр игушыэ къыщыхигъэшыгъ. Ау мыш фэдэ зэтэгъэпсыхъэгъэ реабилитационнэ гупчэ Адыгэим зэритым ыгъэгүшүүшүгъ. Ежь ипшашэжьыекэ 1епыгъэтуу фэмыхъушуущтхэм, зишиклагъэм яшуагъэ рагъэкын амал зэршыиэм зэригъэрээр Татьяна къыуагъ.

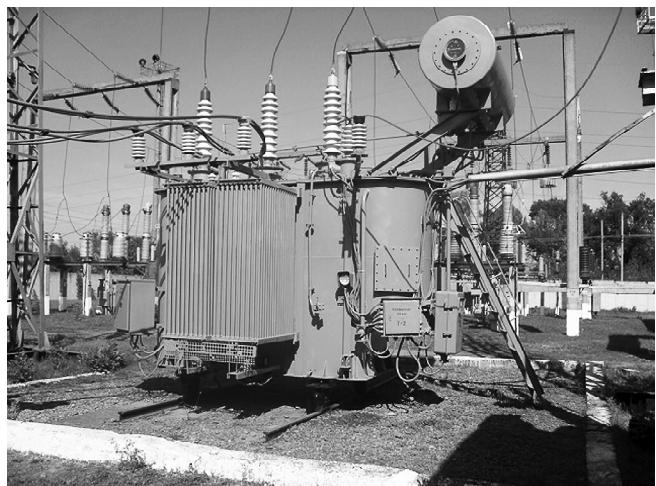
Сабийхэу зипсауныгъэкэ 1епыгъэтуу зишиклагъэхэр реабилитационнэ гупчэ «Доверие» зыфиорэм рагъэблагъэх, яамал къыззерихъэу 1епыгъэтуу афэхъунхэм специалистхэр фэхъазырх.

Зызащтэгъэуазэм, психологым иофтшэн зэрэзэхишщэрэд къытфалотагъ.

— Сабый цыкыкул изакьюу 1епыгъэтуу фэхъуныр, психо-коррекционнэ шыклем тетэу, купэу зэхэсчэу юф адишлэнир пси-

Хэхъоныгъэхэмкіэ зэдьрагъэштагъ

«Хаджыкъу» зыфиорз подстанциеу пэсупиэу Хаджыкъо щыиэм Мыекъопэ районым ис цыфхэм электроэнергиер икьюо айкынханын эрэгээрэп, аш кыхэкъу нэфынэр цыфхэм нахь зыщыцкъигъэ уахтэхэм ар процент 73-у агъафедэ.

Аш проектэу «Лэгъон Накъе икъелапчъехэр» зыфиорэм игъэпсын кызыиххэкъе, электричествэр джыри нахь макэ хүщт.

Күшхъэм хэт зыгъепсэфынхэмээлэхэдээ зээрфаахэм фэдизэу агъафедэним пае подстанциеу «Хаджыкъор» гэккэжыигъен фае. Иофыгъом изэшохын фэгъэхыгъе зээзэныгъем Шячэ щыкъогъе Урысие инвестиционнэ форумын щыкъетхагъях.

Псөолъешын ыки гэккэжыин иофшэнхэр аухеу, ишцкэгъе техническэ оборудованиер загъэцуукъе, подстанцием непэ кытыреэ электроэнергием фэдитүрэ ныкъорэ кыххэхьошт. Ар

станцием игъэпсын пэулагъэханеу сомэ миллион 600 къахилханеу кыгъэгугъагъех. Зээгынгъем А. Гавриловым Адыгэ Республика кэ и Лышхъэ ишшэрилхэр Пэлье гъэнэфагъекъе зыгъецкээрэ Кумпил Муратре зэдькэтигъех.

«Хаджыкъом» непэ Мыекъопэ районым ипсэ-упитф, турбазхэр, санаториехэр пышлагъех, аш нэмикъе предприятиеу «Нерудстройкомыр», заводу «Волма-Майкоп» зыфиохэрэп епхыгъех.

Цыфхэми, күшхъэм щагъэпсырэ псэуальхэм афикъущт.

— Республикэм хэхъоныгъэхэр ышынхэмкіэ инвестициехэм яшуагъэ лъешэу къекло, — elo M. Къумпыйлым. — «Хаджыкъо» игъэккэжыин ильэсэу тызхэтим ыкэ нэс тыухынэу тэгүгъе. Күшхъэм электроэнергиер зынэдгъэскэ, туризмэ хъызметми зызэриушомбгүштим сицыхэтель.

«Кубаньэнергом» ипашу Александр Гавриловими Адыгейимэ Краснодар краимэр ныбджэгъуныгъе зэфыщыткъиэхэр зэрээфирялэм ишуагъэ кызэрэкюорэр кыххегъэшти. Икыгъе ильэсэйм ыахэхэл обществэм кытупшигъе инвестициехэмкіэ подстанциеу «Адыгейская» зыфиорэр агъэпсыгъ, Адыгэкъалэ дэсхэм, нэмикъ промышленн ыки щэпэлэ псэуальхэр ашыщхэмээлэхэдэхэнэу къащэгъэхе хэшье куандхэм хампирасшоу «огневкэкъе» заджэхэрэп ахэсэу кычкэли, шольтырэм ит хэшье чыигхэр

Хэшъаер къагъэнэжкыищт

Ильэс миллионы 10-м ехъоу тишъольыр кыышыкъищтыгъэ хэшъаер амыгъэкъодынам пае аш фэгъэхыгъэ проектыр Шячэ щыкъогъе инвестиционнэ форумын зэрэрахыылагъэм ишуагъэ къекло.

Темир Кавказым ичыопс къэххумэгъэнимкэ Гупчэм игенеральнэ директорэу Рената Шюшайте хэшъаер мыкъодыгъэнымкэ іэпилэгъу кытфэхъунэу къезэгъыгъ. Шүүгү къэдгэкъыжыин Кымэфэ Олимпиадэу Шячэ 2014-рэ ильэсэйм щыкъогъагъэм ыпэклэ къалэр рагъэдхэнэу къащэгъэхе хэшье куандхэм хампирасшоу «огневкэкъе» заджэхэрэп ахэсэу кычкэли, шольтырэм ит хэшье чыигхэр

Аш фэсакъыхээ, хэшье чыиг цыкъухэр къышагъэкъищтых, кыпэблэгъэ чыпэхэм ахагъэтыха-жыхээ, хэшье мэзир зэтырагъэуцожыщт.

2017-рэ ильэсир экологием и Ильэсэу зэралъагъами ишуагъэ къекло. Гупчэм Кавказ ико-системэ зэрээзэмьтгээштим нахь лъешэу наинаэ тыригъеты хъугъе.

Адыгейимэ Темир Кавказым ичыопс къэххумэгъэним пыль Гупчэм-рэ зэдашыгъээ зээгэгынгъэм кызэрэшыдильтэрэмкэ, тыкъэзыу-цухъэрэ дунаир кызэтэгъэнэгъэнимкэ зэдагъэцэктэшт иофыгъохэм зи ильэсэп зэралынгъищхэр, ахэм талэкэе ренэу анаэ атырагъетыщт. Анахэу кыххагъэшгъяа хэшъаер къэгъэнэжыгъенир, псэушхъэхэм япчагъэ кыщымыкъенир, тимэзхэмрэ тикъушхъэхэмрэ якъэбзагъэ цыф жыгъэхэм зэлъягъэшгъенир.

Зээгэгынгъэм къэтхагъэхэм хэшье мэзир зыщагъэккэжыщт чыпээр туристическе объект ашынэу зэдаштагъ. Ильэс миллиононхэм ар тичыннальэ кызэрэшыкъытгъэр, фэшхъяаф уххэу, къэгъагъэхэу, куандхэм ижкылэ кыщегъэжагъаэу тичыопс кызэгъэбайхэрээр турристхэм альгэнэу зэрэфэштхэр ахэм ягуалэу кыххагъэшти.

ШЬАУКЬО Аслынгуаш.

«Щынэгъончъагъэм итхыбз»

Джа цээр зиээ Иофтхъабзэ гъэшгъон Адыгэ республикэ еджэпэ-интернатэу зэхэзымыхырэ ыкыи зымыльгъурэ къэлэцкыкъухэр зыщеджэхэрэм къэралыгъо автоинспекторэм щызэхашагъ.

Мы еджалпэм чэсчэр гъогурыкъонам щынэгъончъеу хэлэжъэнэхээ зэралъэкъищтэр инспекторым къафиотагъ. Ахэм

агурагъэуагъ. Социальнэ педагогхэри, сурдозэдзэклакхэрэи Иофтхъабзэм хэлэжъагъах.

Зэйкүлэгъум чанэу зыкын-щызгъэлэгъуагъэхэм шүххяа-

тынхэр аратыгъех, зэкэ къеклонлагъэхэм гъогурыкъонам ишапхъэхэр зэрэхтэгъе тхыиль дальхъэхэр афагошыгъех.

Иофтхъабзэр дэгъоу реклакыгъ: къэлэцкыкъухэм ашогъэшгъонэу инспекторым къедэгъуагъех, упчэхэр къатыгъех, нэпээпль сурэтхэр зытыхынгъищт.

Шъхъэклифэ зэфэшьушыжь!

Къэралыгъо автоинспекторхэм яофшэн анахэу зыфэгъэзагъэр тигъогухэр щынэгъончъэнхэр ары.

Мыекъопэ къэралыгъо технологическе университетым истудентхэмрэ общественнэ организациеу «Достойный выбор» зыфиорэмрэ Иофтхъабзэм хэлэжъагъах. Мыекъуалэ иурамхэм ашыщэу анахь зы

щыжжотым водительхэри, лъэс-рыкъохэри къагъэуцухээ, сакынгыгъе кызхагъэфэнэу, го-гурькъонам ишапхъэхэр амыкъонхэу, шъхъэклифэ зэфашыжьиэнэу ахэм зафагъэзагъ.

ТРАХЬО Байзэт.

Ягуфэбэныгъэ апагъохы

Гъобэкъуае кіләцIыкIу IыгыпIэ зэрэдэмытгъэм гумэкIыгъохэр кызыдихыщтыгъэх. Аш кыххекIыкIэ куаджэм дэт гурит еджанIэм кыпаути, 2011-рэ илъесым нэбгырэ 50 чIэфэнэу кыззIуахыгъ. Чэзыум хэтыр бэ зэхъум, джыри нэбгырэ 24-рэ аштэнэу зэтырагъэпсыхъагъ.

Мы мафэхэм илъесре нын къорем кыщегъэжьагъэу илъеси 6-м нэс зыныбжь кіләцIыкIу 89-рэ мыш къекIуалIе. КупитIоу ахэр гошыгъэх.

«Родничок» зыфиоре кіләцIыкIу ыгыпIэм бэмшIеу тышлагъ. Аш ишащэу Къат Mae ялофшIэн зэрэзэхашэрэм тышингъэгъозагъ.

— ТикIеләцIыкIухэр зэрэдтэгэупсэфыщхэм, ящыкIагъэр зэрядгээбэтыштэм тынаэ тет. Мэфэ реным янэ-ятхэм акIерычыгъэ сабыйхэм узэрадэзекIощтыр пшэн фае, ахэм ашIогъэшIэгъонышт, шIуагъэ

Мы кілэцIыкIу ыгыпIэм зы мэфэхэм щыхамыгъеунэфыкIу текIырэп пломи ухэукоштэп. Хэгъэгум иухумакло и Мафэ фэгъэхыгъеу бэмшишэу зэхашагъ, джы бзыльтыгъэхэм я Дунэе мафэ зыфагъэхазыры. ТекIоныгъэм и Мафи зэрифэшшуашэу зэхашшт. ЯцIыкIу гом кыщегъэжьагъ

къэзытышт лэнэнкъохэр кіләплүхэм къагъотых, Ioф адашэ. КіләцIыкIухэр шIу умыльзгъухэр, ахэм уафэмшагъэмэ, уиофшIэн зэрифэшшуашэу бъяцкэн пльэкъыщтэп, — ею Mae.

НэмыкI кіләцIыкIу ыгыпIэм

Ioф дашэ. ГъогурыкIоным ишапхъэхэм ашагъэгъуазэх.

КіләцIыкIу ыгыпIэм Ioф щызышIэхэрэм зэгургионыгъэ, зээзгыныгъэ азыфагу илъэу сабийхэр агъасэх. Кіләплүхэр Стлашь Юлэ, Къат Эммэ, Тхъаркъохьо Маринэ, Стлашь

Сайдэ, Хъалэштэ Фатимэ сабыйхэм мафэ къес кілэгэшэним пыльх. ЯцIыкIу гом кыщегъэжьагъэу музыкэм, сурэтшынным ыкIи нэмыкI лэнэнкъохэм хэшшыкIи афырIаэ агъасэх.

Къэлгъэгэн фае «Адыгейим икIелепу анах дэгъу» зыфиоре зэнэнкъохэм кіләплүхэр ренэу зэрэхлажьхэрэр. Мары бэмшIеу Стлашь Сайдэ районым текIонигъэ кызыдихи, республике зэнэнкъохэм хэлжьагъ. Джаш фэдэу Къат Эмми шIэнгъеу ИкIельтирэх республикэн кыщигъэлэгъуагъ. Группэ пэпчэй кіләплүхэрэм яфэло-фашихэр зыгъэцкIэрэ нэбгырэ түрүртэй арт. АльякI къамыгъану ахэри сабийхэм апльх.

гъеу яхгээгүй шIу арагъэлэгъу. Культурэм и Унэу куаджэм дэтим щызэхашэрэ Ioфтхъабзэхэм кіләцIыкIухэр ахэлажьх.

ахэм лъешэу зерафэрэзэхэр къыуагъ.

ДЕЛЭКЬО Анет.

Сурэтхэр Іашынэ Аслын тирихыгъэх.

Орэдьио Іэпэлас

Къэбэртэе-Бэлькъарым изас-
лужене артисткэу Бэрэгъун
Марианнэ орэдьио цIэрио
зэрэхкIыштыр къэпшIэнэу
щытыгъ. ИцIыкIуом кыщегъэ-
жьагъэу орэдхэр аш икIесагъэх.
Ны-тихэм зашокIодыкIе, пхъэм
хэшшыкIыгъэ микрофоныр ыы-
гъэу, иныбджэгъу цIыкIухэм

апашхъэ орэд кыщилоу пшъэ-
шъэжьыер ящагу къидагъотэ-
жьыщтыгъ. Янэ ицокэ лъэ-
дэкъе лъагэхэр зышилъеу,
щетырэй зигъялакIе, артисткэ
шыыпкэ хъугъахэ фэдэу кы-
щыхъоу орэдьио аш къыхидзэ-
щтыгъ.

Пшъэшшэжьыер кыззIерхъу-

хэгъэ унагьом исхери агукIе
орэдым фэштэгъагъэх. Ятэ орэ-
дыхъхэр кыыноир икIесагъ, янэ
гурит еджапIэм щызэхэ-
гэгъэ хорым хэлажьэштыгъ.
Ыши, шыыпхуу музикальнэ
гъэсныгъэ я.

Бэрэгъун Марианнэ творчес-
кэ къогу гъешIэгъон кыкIуагъ.
Налъшк дэт музучилиштыр кы-
ззуух нэуж илъэси 10 къэлэ
театрэм щылэжьагъ, гурит
еджапIэм, кіләцIыкIу ыгыпIэм
музыкэр, дунэе художественэ
культурэр интернатым ашари-
гъэхьагъ.

Адигэ эстрадэм ижкуагъо
зынэсигъэ лъэгапIэм нэснинм
ыпекIе Ioфыши зыдишIэжьыгъ.
Орэдус зэфэшхъафхэм яорэд
пчайхъэ сценэм кыщиуагъ, концертхэм ахэлжьагъ. Ежь
зэхилхъагъэхэр кыыноир ри-
мыкузэ охтабэ тешшагъэми,
ахэр ары анахъеу аш ыцэ
чыжъеу зыгъэлгъэй, итворчес-
твэ Темыр Кавказым щызэ-
льязыгъэшIагъэр.

Тутэ Заур ары Марианнэ
ицIынэсигъэ зэрэшштэу зэпы-

рызыгъэзагъэр. Изакью орэд
кыыноим, инэмыкI амалхэм
зыкызыэуаригъхынм ар аты-
ригъэшхуагъ. Орэдхэр зыщы-
тыратхэрэ студие зиэ адыгэ
орэдьио непэ Москва щэп-
сэу, итворчествэ лъэнэнкъо
зэфэшхъафхэмкэ зыргээз-
шомбгүй. Аш албоми 3 къы-
дигъэкIыгъ, я 4-м Ioф дешэ.
СыхъатныкIе орэдышо кы-
хихынэу аш амал зэрилээ ошэ-
дэмшIеу, джыри кіләцIыкIу
ыгыпIэм щылажьэзэ, къэнэ-
фэгъагъ. Зэптугъор зыгорэущтэу
ыгъэкIоным пае фортипианэм
кілэлтирилхъи, орэдышо аш
кыхихыгъагъ.

Марианнэ ихэку джыдэдэм
имысми, аш щыгъупшээ зыкIи
кыххекIырэп. Адигэ культуэр
ары аш кIуачIе къезытырэри,
гушхуапIеу илэри. АдигабзэкIе
орэдхэр «Гъэтхэ ошх», «Лъэгъу-
ныгъэм имэкIам», «Сыдэххы-
хыгъ», «Адигэ хэку» зыфио-
хэрэр ыкIи нэмыкIхэр кыло
зыхъуки, аш ымакъэ бэмэ
къашшэжьы. ОрэдьонымкIе
Марианнэ амалышшо илэм фэ-

Адигэ лъэпкъым ишэн-
хэбэшшIухэр сабийхэм зэра-
халхъащхэм кілэлпүхэр үүж-
итых. Ар къэзыушхъащэрэ муз-
зий цыкIу я. Адигэхэм ижым
кыщегъэжьагъэр агъэфедэ-
штыгъэ пкыгъохэр аш чэлых.
Республикэм мы лэнэнкъо-
кIе щызэхашшт зэнэнкъо-
зэрэхэлжьэшхэр Къат Mae
къыуагъ. Аш нэмыкIу АР-м
гъэсныгъэмрэ шIэнэнгъэмрэкIе
и Министерствэ иунашьокIе
хэушхъафыкIыгъэ програм-
мэмкIе тхъамафэм зэ кілэ-
цикIухэм адигабзэ арагъ-
шшт.

— КілэцIыкIухэр дэгъо ма-
фэм плIэгъогого тэгъашхэх.
Нахь шхъаэр щеджэгъуашхэр
ары, стырыпс, лым хэшшыкIыгъэ
шхъынгъом гарнир игъусу
ятэты. Джаш фэдэу пхъэш-
хъэ-мышшхъэхэр, хэтэркIхэр
ыкIи өшшI-ушшIухэр мафэм зэ
ятымытэу хъурэп, — къыт-
фуутэ тигушигъэгъ.

Теуцожь район администраци-
цием ишащэу Хъачмамыкьо
Азмет, псэупIэм ишащэу Тे-
уцожь Бисльян, депутатэу
Уджыху Аслын, предприни-
мателэу Уджыху Рустам ыкIи
нэмыкIхэм яшшIагъэ ренэу
къазэраагъэкIырэр пашэм
кыхихыгъэштыгъ. Ахьшэ 1эпIы-
гъоу къаратырэм ишшIагъэкIе
зыщджэгүштэх плошаджэр зэ-
тырагъэпсыхъагъ, кілэцIы-
кIухэм ящыкIэгъэшт 1эмэ-
псы-
мэхэр зэрагъэгъотых. АшкIе

Ирина РЕЗЦОВА.
ЗээзидзээкIыгъэр
ЛЫШЭ Саныт.

ЗЭО ИЛЬЭСХЭР – НЭРҮЛҮЭГЬОУ

Адыгэ хэкур шхъафит зашыжыгъэр ильэс 74-рэхуугъэ. Аш фэгъэхыгъэу Туцожь районымкъюаджэу Пчыхъалыкъуае дэжь зэпэуцуужьэу щигъагъэхэр дээ-тарихь клубхэм щызэтырагъэуцожыгъэх — тишъолтыр шхъафит зэрэшигъыгъэ шыкъэр нэрылтэгъу хуугъэ. Хэгъэгу зэошхом ильэхъан тихэку пыир зэрэрафыжыгъэм икъэгъэлтэгъон гүунэгъу шьолтырхэм къарыкъыгъэ дээ-тарихь куп 12 хэлжэгъагь.

Ильэсэу тызхэтыр зыщыбгъэгъупшэмэ, Хэгъэгу зэошхом ильэхъан зэуапэм ууфагъэм фэд. Зэхэшаклохэм ары япшъериль шхъэлажьэри. Зэкэми шылыкъагьэх ахэлтын паекуачи, мылкуни халхъээз захъэхазырыгь. Шулаши, лаши, топи, техники — пстэури Хэгъэгу зэошхом ильэхъан щигъагъэхэм адештэх. Заом изэтегъэуцожын рагъэжъэнэм ыпэкъэ нэмыц дээклиолхэри, Дээ Плъижым икъулыкъушэхэри шьушэхэр ашыгъхэу, улэшыгъэхэу зэхэтых. Зыхэм ялашхэр гынхэмкэ аушъэх, нэмыкъхэм янэмыцбэ аулъэклужы. Пый дээклиолын фаеу къызтефагъэхэм ашыщ Ростов дээ клубын хэтэу Андрей Архиповыр, мы зэпэуцужыныгъэм пае цэдэзэу Кляйнер зыфишыгъыгь. Советскэ дээклиолхэм гъэрэу аубытмэ ариоштыри, зызеришыттири еушетых. Медицинэ юфышэ шьешэхжэхийнхэни аялтымкъхэр зерагъэфэжых — куялэрэм Испилгээ фэхъунхэм, зэуапэм къырахжынхэм фэхъазырых ыкъи зыкүпэу зэхэтгэхэм заугощи.

Нэмыц дээклиолхэр зы бгумкэ, «тэтихэр» адырэ лъэнхъомкэ — шхъадж къытефагъэм елтытыгъэу ячыгтэхэр аубытых. Окопхэри атыгъахэх, къэрэгүлхэхэри нэмыцхэм къагъуцугъахэх. Бэрэ пэмылтэу шхонч омахъээр къэлх, толхэр къэох. Ильэс 74-кэ узэклиебжъэмэ, Адыгэ хэкум джащ фэдэ зао щигъуагь. Зэкэти пэсуплэхэр пыим ыыгыгъэх. 1942-рэ ильэсэм ишыгъэу мазэ фашистыдэхэм Адыгэ хэкумрэ Краснодар краимрэ аубытгъагь. Мэзи 6-рэ пыим тикъуаджжэхэр ыыгыгъэх. 1943-рэ ильэсэм ишылэ мазэ ыгузэгүхэм советскэ дээхэм партизанхэр ягъусехэу пыир зэклайнэ аублагь. Зы пэсуплэмын зы пэсуплэ ыуух итэу пыим къылхахыгъэх. Щилэ мазэм и 20-хэм Мыекъолэ районым ишыгъэу дахьор хэкумкэ алерэу шхъафит ашыгъыгь, и 29-м Мыекъуапэ тидээклиолхэм аштэжыгь. Заом изэтегъэуцожын зыщыкъогъе къудажжэу Пчыхъалыкъуае мэзаем и 2-м фашистхэр дафыгъыгъэх. Мэзаем и 18-м Афыпсын ти-

дээхэм шхъафит ашыгъыгь. Дээ-тарихь клубхэм къагъэлтэйгъэ заор пэсуплэ пэпчь фэпхын плъэкъыт. 1943-рэ ильэсэм икъимафэ зэрэштыгъэм зэкэри фэд — пыидзэхэр зэклэхэр. Советскэ дээклиолхэм пэсуплэхэр шхъафит ашыгъых.

— Тятэжхэм зэо ильэсхэм къинэу алхэгъугъэр, хъасабэу апэкъэлжигъэр къыдгурулоным, яшэжжэхэри гдэлэлэпленым, ныжжыкъхэм, тинахыкъхэм тарихым ишыгъкъапэ ашлэнэм пай, — ало мыш хэлажжэхэрэм.

Шылыкъэ, сид фэдиз зао зэхэбгъэуцожыгъигъэки, а ильэхэм тхъамыкъагъо цыфхэр зыхэтигъэр зэхэпшлэн плъэкъытэп — ежхэм ар къыхагъэши. Ау тэклэ нэмыцэ ашпэблагъэ хъунхэм ыуух итых — ос цынэм хэлхэхэу мэшых, къяулах, зэуапэм къырахжых. Джащ тетэу теконгъэм тидээклиолхэр фэклих. Нэмыцын

дээхэм ябыракъэу гъэлгээм льээсъих, псынжым хадзэ. Теконгъэр советскэ дээхэм къыдахы ыкъи елтынэу къэкъуагъэхэм, ежь зэуаплэм лутыгъэхэм ягушшогъо макъэ шьофыр зэльеубыты.

Пчыхъалыкъуае дэжь нэбгырэ бэдэдэ заом изэтегъэуцожын лыялпъэнхэу къыщызэрэгүүгъях. Унэгъо псаухэм ясабийхэр ягъусехэу къэкъуагъэх. Нахыжжхэри, нахыкъхэри гумэкхэу заом лыялпъянхэу. Зэкэти пломи хуунэу заом имэшшугае къалыгъэсигъ. Зэпэуцужым изэтегъэуцожын хэллэжжэхэе ыкъи елтыгъэ пэпчье итэжж, е итэжж плашъэр зэуаплэм лутыгъэх. Арышь, шхъадж еже иунагъокъэ ар зэхишагь.

Адыгэим Ѣзызхэшгээ дээ-тарихь клубэу «Сидунай» заом изэтегъэуцожын кэшакло фэхъугь. Аш ипащэу Хъокъло Русльян Пчыхъалыкъуае Ѣзыщ ыкъи икъуаджэ гъунэгъу шьольыр

хэм яклубхэри ригъэблэгъагъэх. Гъэрекло бжыххэм апэрэу фэдээ юфтхъабээ зэхажэгъагь.

— Мыш фэдэу заом изэтегъэуцожын зэкэми ящыкъагь алхэгъунэу, — elo Хъокъло Русльян, — тятэжхэр зэрэзэуагъэхэр, зыфэзэуагъэхэр сабийхэм ашлэн, алхэгъун фае.

Шылыкъэр поштмэ, заом изэтегъэуцожын хэлэжжагъэхэр зэкэти советскэ дээклиолынхэу фэягъэхэкэ енэгүягь. Ау пстэуми ар къадхэгъугъэп ыкъи дээ-тарихь клубхэм ахэтхэу нэмыц дээклиол шьуша зыщыгъхэм къяхылтэйкъыгь.

— Аш фэдизэу гуапэп, ау джырэкэ тынэмыц дээклиолынхэу къыттэфагь. Дээ Плъижыр зыпэуцужын Ѣзыэн фаеба? — ало пыидзэм ишуашэ зыщыгъагь.

Ныжжыкъхэм язакъол, нахыжжхэри заом лыялпъягъэх. Туцожь районым иветранхэм я Совет итхаматэу Нэмытлэкъю Юрэ къызэрэлорэмкэ, зэкэми шылыкъагь алхэлэу къагъэлэхжэхэри ыкъи зэхэшаклохэм, хэлэжжагъэхэм ирээнэгъэ гүшшээ афигъэзагь.

Заор къызальягъом ыуух Хэгъэгу зэошхом хэкодагъэхэм ясаугъэтэу Пчыхъалыкъуае дэтым екъолагъэх. Къуджэ Ѣзыщэу нэбгырэ 300 зэуаплэм лухэгъагь, аш Ѣзынын къагъэзэжжыгъэп. Шхъафитныгъэм пае зыпээ зытгъэхэм афэшыгъуагъэх ыкъи саугээтим къэгъагъэхэр къэралхъагъэх.

ГҮҮКІЭЛІ Сусан.

Гъэзетеджэм иепльыкі

Үзүгъэгумэкъын юфыгъу

Аужырэ ильэсхэм цыфхэм агухэр зы лъэнхъокъюаджэу къэушьэбигъэх. А лъэнхъор тащыщыбэхэр бисльымэн диним рылажжэхэу зэрэхуугъэр ары. Блэкыгъэ ильэсхэм аш фэдэ амал ялагъэп.

Бисльымэн диним илэжжин пысынхъагъоп. Непэ тызгъэгумэхийн фаер аш тигуки, тшхъэлжийн къабээу тигулынхын ары. Анахъэу сэ сызгъэгумэкъюаджэхэм къацло сшоигъор тигулынхын ахэлжийн якодыкъи: зыр автомашинэ зэутэхэхэм ахэлжийн, адрам ошлэдэмышэу зеукъыжы, зыпельжэхы, ешоними егъалэх. Сыдэу ар тхъамыкъагъуа. Сыда арэущтэу зыкъэхэхэр? Тигулынхын якодыкъи: Тхъам шошхууныгъэ пытэ фырьиэу, нэкл-нэмэз ашэу тигуаджэ ныжжыкъагъи. Дээ. Лъэшэу ахэм тафэрэх.

Хальягъуае мэшйт дэтэп, ильэс пчагъэхэр хуугъэу дашынхъануу игүүтуу ашы, ау Ѣзымынхын ыпкъ къикъи афэгъэхурэл. Алхъталэм къигъэхуугъэу

зинэ цыф гъэсагъэхэу тигуаджэхэр ары.

Ильэс пчагъэхэр узэклиебжъэм, аш фэдэ тхъамыкъагъо къацло сшоигъор тигуаджжэхэм къадхэхэу тигулынхын ахэлжийн якодыкъи: зыр автомашинэ зэутэхэхэм ахэлжийн, адрам ошлэдэмышэу зеукъыжы, зыпельжэхы, ешоними егъалэх. Сыдэу ар тхъамыкъагъуа. Сыда арэущтэу зыкъэхэхэр? Тигулынхын якодыкъи: Тхъам шошхууныгъэ пытэ фырьиэу, нэкл-нэмэз ашэу тигуаджэ ныжжыкъагъи. Дээ. Лъэшэу ахэм тафэрэх.

Хальягъуае мэшйт дэтэп, ильэс пчагъэхэр хуугъэу дашынхъануу игүүтуу ашы, ау Ѣзымынхын ыпкъ къикъи афэгъэхурэл. Алхъталэм къигъэхуугъэу

милэжжын Ѣзылэп. Дунэе нэфын эн утетифхэлэхэе умышшагъэр дунэе шхъафын оклюжжыкъи Ѣзышлэжжыштэп. Пшагъэхэм фэшхъаф бготохъын Ѣзылэп. Ау сидэу тхъамыкъагъуа бэмэ ар къызэрэгагурымырэрэ!

Улахыгъэу дунаир зыхъожжыгъэхэр ушээлэхийн къызэрэлэхэе зытгъэхжэхэхэр? Адигэба аш Ѣзыгъэлтэйгъэ? Цыфхэр дунаим тетыфхэлэхэе ныдэлфыбээу лулыгъэхэр ары Алхъталэм ыпашхъээ зихъажжэхэе къызэрэлэхэхэри. Адэ сидэу къэнальягъэр Ѣзымынхын урсызбэхээ зыкъеджэхэхэр? Ар паса?

Саугээтхэм атет сурэтхэм афэгъэхыгъэу сиеплыкъи шүүшүзгъэхъуазэ сшоигъу. Сэ къызэрэшшошырэмкэ, сурэт тимтэй, ылтыгъуацэ, Ѣзылэхэри, ятацэ, къызэрхъягъэр, идунаи зихъожжыгъэхэр афэшыгъуагъэх ыкъи ашызээгъэшгээштэхэр?

Тикъэхалхъэм узасыдахъэхэе зытгъэхжэхэхэр ашыгъуацэ, ылтыгъуацэ, Ѣзылэхэри, ятацэ, къызэрхъягъэр, идунаи зихъожжыгъэхэр афэшыгъуагъэх ыкъи ашызээгъэшгээштэхэр?

Адигэим Ѣзыгъэлтэйгъэ паса тигуаджжэхэм язиттэхэхэр ашыгъуацэ, ылтыгъуацэ, Ѣзылэхэри, ятацэ, къызэрхъягъэр, идунаи зихъожжыгъэхэр афэшыгъуагъэх ыкъи ашызээгъэшгээштэхэр?

Лъэм сидэу Ѣзымынхын Ѣзылэхэхэе ылтыгъуацэ, үрүсийнхээ зыкъыщытхэтхэгъэр фээр? Адигэба аш Ѣзыгъэлтэйгъэ? Цыфхэр дунаим тетыфхэлэхэе ныдэлфыбээу лулыгъэхэр ары Алхъталэм ыпашхъээ зихъажжэхэе къызэрэлэхэхэхэр? Адэ сидэу къэнальягъэр Ѣзымынхын урсызбэхээ зыкъеджэхэхэр?

Саугээтхэм атет сурэтхэм афэгъэхыгъэу сиеплыкъи шүүшүзгъэхъуазэ сшоигъу. Сэ къызэрэшшошырэмкэ, сурэт тимтэй, ылтыгъуацэ, Ѣзылэхэри, ятацэ, къызэрхъягъэр, идунаи зихъожжыгъэхэр афэшыгъуагъэх ыкъи ашызээгъэшгээштэхэр?

Тикъэхалхъэм узасыдахъэхэе зытгъэхжэхэхэр ашыгъуацэ, ылтыгъуацэ, Ѣзылэхэри, ятацэ, къызэрхъягъэр, идунаи зихъожжыгъэхэр афэшыгъуагъэх ыкъи ашызээгъэшгээштэхэр?

Адигэим Ѣзыгъэлтэйгъэ паса тигуаджжэхэм язиттэхэхэр ашыгъуацэ, ылтыгъуацэ, Ѣзылэхэри, ятацэ, къызэрхъягъэр, идунаи зихъожжыгъэхэр афэшыгъуагъэх ыкъи ашызээгъэшгээштэхэр?

Тикъэхалхъэм узасыдахъэхэе зытгъэхжэхэхэр ашыгъуацэ, ылтыгъуацэ, Ѣзылэхэри, ятацэ, къызэрхъягъэр, идунаи зихъожжыгъэхэр афэшыгъуагъэх ыкъи ашызээгъэшгээштэхэр?

Хэгъэгумэкъын юфыгъу, — къеты Адигэим и Прокуратурэ ипрес-къулыкъу.

Къэлээ прокуратурэм тхъаусых тхъаусых къызэрэлэхэхэе зэхажи, аш хэукъоныгъэу ышыгъэхэр ыгъээтэрэзжыгъэх, фабэм пае аригъэтэгъэ. Аш фэдэ фититынгъэе ТСЖ-м илэп, аш

гъэччылтэйгъэу къашхыхэ. Хэти зэрэфаеу икъеунэ егъэпсы. Уикъеунэ пшэжжынхэу зыгорэ тетын е тэптхэн фае, ау къэунэр гъучи чеу зэкюцэйткэе къэштэхъаныр сэ къезгъэклүрээ.

Зыгарэлэхэе къесымыгъэхэхэр дээр дунаир зыхъожжыгъэхэм икъеунэ псаухэм апае чыпээ зэрэштахытэрэр ари. Сыда пшэшорыгъэштэу къэхальхэм чыпээ зыкъыщыуубытын фаер? Хэти фикъущт ахэм чыгоу адэлхыр. Сэ сизэрэлэхэхэе къоджэ къэхальхэм пэпч нэбгырэ таубытагъэ епхыгъэ Ѣзытын фае. Джащ фэдэу тапэкэе къэхальхэм чыгхэр ашамыгъэтэссыжхэу, бэнхэр занкэхэу,

 ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЬ

Ишшагъагъэкэ щытхъур фало

Шушагъэу иэр къыхагъэшызэ цыфым фэгушонхэр щылэнгъэм диштэу тэлтийтэ. Адыгэ Республикааны искуствэхэмкэ иколледжэ У. Тхъабысымэн щылэнгъэм диштэу икелэгъаджу, Адыгэим изаслуженна артистэу Шхъэбэцэ Сыхъатбый июбилей фэгъэхъыгъэ пчыхъэзехъяэм Темир Кавказым, къыблэм ятврческэ Йофышихэр щылэнгъагъэх.

Адыгэ Республикааны инароднэ артистэу Сихъу Станислав пчыхъэзехъяэр зеришээ, Шхъэбэцэ Сыхъатбый ищылэнгъэ гьогу къытегушыагъ.

С. Шхъэбэцаэр Блащепсынэ къыщыхъуг. Икелэццыкыгүйнэ къыщублагъэй искуствэм пыль, культурэм и Унэ иофыгъохэм ахлажъэштыг. Адыгэ музыкальна училиштыр къуухыг. Икелэгъеджагъэу Пэнэшү Раисэ къызэрэтиуагъэу, С. Шхъэбэцаэм исэнхъят ыгу зэрэрихъырэй къыхъщыг. Дзэм къуухыг щихъиг. Темир Кавказым идээ шьолтыр иансамблэ хэтыг. Адыгэим къызегъэзэжым, Астрахань дэт консерваториом ишлэнгъэхэм ащыхигъэхъуагъ. Адыгэим иансамблэ «Оридам» хэтыг. Ленинград, Ярославль, нэмийкхэм иоф ашишагъ. Тыдэ зышэй, игупсэ Адыгэир щыгъупшагъэп.

— 1998-рэ ильэснэм къышыублагъэй искуствэхэмкэ коллеждэй икелэгъеджэ Шхъэбэцэ Сыхъатбый исэнхъяткэ

мэлажъэ, — къуагъ С. Сихъум. — Орэдьлохэр егъасэх.

Щытхъур фало

Адыгэ Республикааны культурамкэ и Министерствэ иотдел ипащэу Шеуджэн Бэлэ министрэу Къулэ Мыхъамэт щылэнгъэ С. Шхъэбэцаэм къыфгушуагъ, шоу щылэнгъэ къидэхъунуу фиуагъ. Ашугэу Теуцожу Цыгто июбилайнэ медаль С. Шхъэбэцаэм ритыжъиг.

Искуствэхэмкэ Республикааны коллеждэй ипащэу Хъэпэе Замире пчэгум къихъи, гущыэ фабэхэр юбилярым фиуагъэх. Исенхъяткэ иоф ышлээзэ, цыфыгъэ зэрээрихъэрэм, иофшлэгъухэм лытгэнгъэ къызэрэфашигъэрэм, ныбжыкыгэхэр дэгъо зэрэригъаджэхэрэм осэ ин ритыгъ, щытхъутхылыр фильтшошагъ.

Искуствэхэмкэ Дунээ артийскэ комитетын ипрезидент игудээ, лъэпкэ культурэм щыцэрилоу Бетуగъэнэ Ауес анахъэуынаэ зытыридзагъэр С. Шхъэ-

бацэм ригъаджэхэрэм яшэнгъэ хагъэхъоным фэшл Темир Кавказым искуствэхэмкэ и Институтэ Налщык дэтым зэрэшдэхээрэ ары.

— Зэлэпкъэгъухэр, Республикааны Шхъэбэцэ Сыхъатбый зэфещэх, ныбжыкыгэхэм гъэсэнгъэ дэгъу арты, — къуагъ Бетуугъэнэ Ауес. — Дунээ артиадэм идышээ медаль сигуапэу Сыхъатбый фэсэгъэшьушааш.

Урсылем инароднэ артисткэу, орэдьлоу цэрилоу, профессорэу

кэу Даур Иринэ, Ингушетиом инароднэ артисткэу Осмурлиевыр, фэшхъафхэри С. Шхъэбацэм къыфгушуагъэх, орэдьхэр къыфагъэх.

Адыгэим изаслуженнэ артистхэр Нэгъой Маринэ, Виктор Марковыр тиэреспубликэ щашлэх.

— Шхъэбэцэ Сыхъатбый сиргэджаагъ, сыйфраз, — къуагъ Виктор Марковым.

Искуствэхэмкэ Республикааны коллеждэй къэзыуухыгъэхэу Гуашэ Маринэрэ Дээбэ Русланэрэ Налщык щеджэх. Пчыхъэзехъяэм къаклохи, студентхэм, кэллэгъаджэхэм алыктагъэх, гущылэгъу афэхъугъэх.

Гуашэ Маринэ бэшагъэу тинэуас. Пшьешээ ишгэгъэм мэкъэ іэтигъэ дахэхээ орэдьир къызыхи дээзкэ, гур къеэгъэбэрысры.

— Сшыгъэшлэгъонэу концертын сыхъэлажъэ, — къытиуагъ Гуашэ Маринэ. — Искуствэм ултылынрэ иоф къызырыклоу зэрээшмынтым Шхъэбэцэ Сыхъатбый дэгъоу тышгэгъозагъ. Налщык сыйшигэу зэкъош Республикааны яартихэр зэсэгьаш. Сэнаушигэу ахэльым осэ ин фэсэшы...

— Пчыхъэзехъяэм цыф цэрилохэр, искуствэм пышагъэхэр къэкиуагъэх, гүнэ имыгэу сагъэгушуагъ, — къытиуагъ Шхъэбэцэ Сыхъатбый. — Си-пчыхъэзехъяэ сэри орэдхэр къыщылуагъэх, рэхъатэу сыйшиныр къеэгъэкүгъэп.

Опсэу, Сыхъатбый! Угихэлтынхэр къыбдэхъунхэр, искуствэм бэгъашэ щихъурэ цыфхэм ащыш ухуунэу тыпфэлъао.

Сурэтхэм артихэр: Шэуджэн Бэлэ зэхахъэм къыщэгүшүэ; Бетуугъэнэ Ауес, нэмийкхэм къылэхэр С. Шхъэбацэм къыфгушох; Гуашэ Марин.

Госташэ Наталье Налщык къи-кыгъиг. С. Шхъэбацэм Мыеекуапэ щыригъэджаагъэхэм ащышхэр искуствэ лъагэм зэрэфигъасэхэрэм зэрэригъушорэр хильэунэфыгъиг. Искуствэм зэкъош Республикааны язэфыщытыкхээр тапэки зэригъэптиштхэм Н. Госташэм ицыхъэ тель. Щытхъутхылыр, нэмийкхэм шуухафтынхэр С. Шхъэбацэм ритыжъигъэх.

Чечэн Республикааны иобщественэ организацихэм я Совет ипащэу М. Муцаевыр, Чечэным инароднэ артистэу М. Яцаевыр, Къыблэ Осетиом изаслуженнэ артистэу Ч. Азроковыр, Къэбертэ-Бэлькъарым, Абхазым, Къыблэ Осетиом язаслуженнэ артист-

ныбжыкыг, адыгэ лъэпкэ мэкъамхэм ныбжыкыгэхэр афэгъасэх. Концертэр къызаухым Къ. Стлашум къызэрэтиуагъэу, лъэпкэ шэлжым, гушхъэлэжыгъэм язы-къеэгъэштын афэгъэхыгъээ произведенияхэр тапэки оркестрэм къыригъэштых.

Сурэтхэр симфоническэ оркестрэм иконцерт къыщытхэгъиг.

Нэкүлбэгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛП Нурбай.

Зэхэзыщагъэр
ыкы къыдзыгъэ
гъекырэр:
Адыгэ Республикааны
къем лъэпкэ
Иофхэмкэ, Икылб
къэралхэм ашы-
псэурэ тильэп-
къэгъухэм адырээ
зэпхыныгъэхэмкэ
ыкы къэбар
жъугъэм иамал-
хэмкэ и Комитет
Адресыр: ур. Кре-
стянскэр, 236

Редакциер
зыдэшыэр:
385000,
къ. Мыеекуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъаIэм
игуадзэ:
52-49-44,
шхъэдэкыжъ
зыхъырэ
секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушихъаты-
гъэр:
Урсылем Федерацием
хэутын Иофхэмкэ, телерадиокъэтын-
хэмкэ ыкы зэлъы-
Иссыккэ амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпэ гъэорышил, зэраушыхъатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыеекуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкИ
пчъагъэр
4152
Индексхэр
52161
52162
Зак. 402

Хэутын
узыкыгъэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
Зыщыхаутыр
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор
шхъаIэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор
шхъаIэм
игуадзэр
МэшлIэкъо С. А.
Пшьэдэкыжъ
зыхъырэ
секретары
ЖакIэмкъо
А. З.

 ТИКОНЦЕРТХЭР

Гушхъэ къуачIэр еээты

Адыгэ Республикааны Къэралыгъо филармоние и Къэралыгъо симфоническэ оркестрэ иччыхъэзехъяэм классикэм хэхъэгъэ произведенияхэр щылгүгъэх. Дирижерэу Стлашуу Къэралыгъо артистхэм пэшэнгъээ адзэрихъагъ.

Зэхахъэр зезышгээ Анастасия Берестоваям дунээ клас-
сикэм хэхъэгъэ композиторхэм ялошагъэ жын зэрэмхъуурэх
хильэунэфыгъиг. Адыгэим иапэрэ профессиональнэ композиторхэм, Адыгэим икомпозиторхэм я Союз иапэрэ тхъаматэу, Урсылем инароднэ артистэу, композиторхэм Дмитрий Шостакович щылэнгъэ агъэнэфэгъэ шуухафтынхэр къызыфагъэшьошагъэу Нэ-

хэе Аслын иоперэ пчыхъэзехъэм щылгүгъиг.

Мэшбэшэ Ихшакъ ытхыгъэм техыгъэу «Бзыникъо зау» зыфи-
лорэд къыхъэгъэ едзигъэор оркестрэм къыригъэуагъ.

Концертэм анахъэу къыхъэдгээ-
щирэр алэтэу, Кавказ шьолтырэйм щылэнгъэ лъэпкъхэм ягуш-
хъэ къуачIэр къэзыгъэштыре орэдьш-
охэр зэрээхэтхыгъэхэр ары. Стлашуу Къэралыгъо дирижер

